

การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยของไทย POLITICAL TRANSITION TO STRENGTHEN THAILAND'S DEMOCRACY

สุธี โกสิทธิ์ *

Sutee Kosit

ตราดูลย์ นรนิติผดุงการ *

Tradul Noranitiphadungkarn

Corresponding Author E-mail: giftfb70@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนมุ่งนำเสนอการเปลี่ยนผ่านสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยของไทย ดังนี้ 1) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญที่ส่งผลให้เกิดการปกครองที่มีการควบคุม การใช้อำนาจทางการเมือง ได้แก่ การคัดสรรผู้นำการเมือง การกำหนดนโยบายสาธารณะ ความมั่นคงภายในการป้องกันประเทศ การสร้างหน่วยงานพลเรือนที่เชี่ยวชาญความมั่นคง การวางแผนการป้องกันประเทศตามทีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และสร้างพรรคการเมืองให้มีประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง 2) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน เน้นความมีเสถียรภาพทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและหลักการความเป็นประชาธิปไตย 3) การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย ควรพัฒนากระบวนการการปกครองระบอบเผด็จการมาสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย และควรศึกษาโครงสร้างทางการเมืองหรือสังคมที่ชัดเจน 4) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย เน้นบทบาทสำคัญในการยึดหลักในการนำการเปลี่ยนผ่าน 5) สถาบันการเมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทย เน้นการพัฒนาประชาธิปไตยให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อาทิ รัฐบาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง รัฐสภา และศาล

คำสำคัญ: การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง, ความเข้มแข็งประชาธิปไตย, ประชาธิปไตยของไทย

ABSTRACT

This academic article, the author aims to present the transition to strong democracy in Thailand as follows: 1) Democratic transition that emphasizes the importance of the constitution that results in a government that controls the use of political power. Including the selection of political leaders' determination of public policy internal security, national defense Creation of civil agencies specialized in security National defense planning as stated in the Constitution and build political parties to have strong democracy. 2) Democratic transition to create quality and sustainable stability. Emphasis on political stability in democracy and democratic principles 3)

* มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

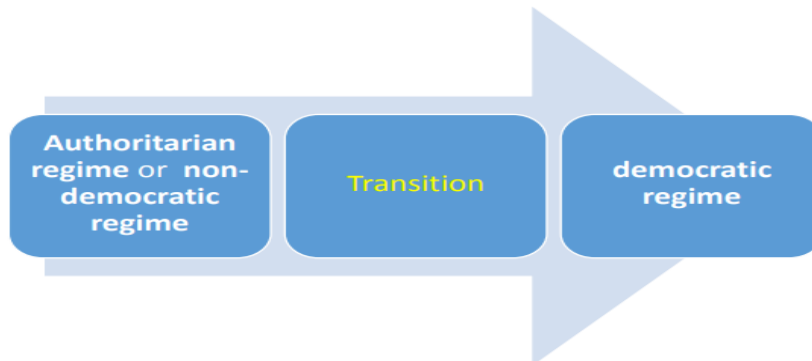
Strengthening democracy the process of ruling a dictatorship regime should be developed to strengthen democracy. and should clearly study the political or social structure. 4) Changing the relationship between the state and society towards strengthening democracy. Emphasis on the important role in adhering to the principles of leading the transition. 5) Political institutions for Thailand's transition to a strong democracy. Emphasizing the sustainable development of democracy under the democratization process, which is a political institution according to the Thai democratic regime with powers and duties as provided by the Constitution and organic law, such as the government, independent constitutional organizations, political parties, parliament, and the courts.

Keywords: Political transition, Democratic strength, Thai democracy

บทนำ

ประชาธิปไตยภายใต้กระแสยุคการเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมืองการบริหารไทยในยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นั้น นับตั้งแต่จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 การเมืองไทยมีลักษณะ คือ มีการแบ่งฝ่าย มีการใช้อำนาจทางการเมืองเป็นไปในทางที่ไม่สุจริตกับการที่เข้ามาเป็นตัวแทนรับใช้ประชาชนรวมถึงมีการบริหารที่ไม่ชัดเจนขัดแย้งกันระหว่างคนสองกลุ่ม และมีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญอยู่บ่อยครั้ง แต่กระแสยุคการเปลี่ยนผ่านระหว่างหัวอำนาจในครั้งปัจจุบันเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ก็ได้มีการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติขึ้น และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเพื่อให้คนในชาติต้องมีความปรองดองสมานฉันท์ อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจการเมืองและการบริหารของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นั้น ตั้งแต่เข้ามามีอำนาจก็มีการสลายสี่เสือของกลุ่มคนหลากหลาย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในบ้านเมือง รวมถึงการปราบปรามผู้มีอิทธิพลทั่วประเทศ ตลอดระยะเวลา 4-5 ที่ผ่านมา โดยตั้งอุดมการณ์ที่แน่วแน่เพื่อจะคืนความสุขให้คนในชาติ จะเน้นถึงความถูกต้องเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็มีการรวมกลุ่มประท้วงขึ้นเป็นระยะ ๆ ของคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่พอใจกับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลชุดนี้ว่าทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ รวมถึงมีการเรียกร้องให้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นมาโดยเร็วเพื่อให้ประเทศไทยกลับเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยตามปกติ (พระครูรัตนสุตาภรณ์, 2561)

การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยนั้นถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง และเกี่ยวข้องกับคลื่นลูกที่สามของกระบวนการสร้างประชาธิปไตย ในกลางทศวรรษที่ 1970 จนถึงทศวรรษที่ 1990 การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยนั้นให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากระบอบการปกครองที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นให้ความสำคัญกับสถาบันที่เกี่ยวข้องมากกว่าเรื่องอำนาจอธิปไตยหรือการปกครองโดยประชาชน และการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีความสามารถของสถาบันขั้นต่ำสุด

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย (Paul & Joe, 2014)

การทำความเข้าใจในเรื่องการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยจึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่อง “คลื่นประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างประชาธิปไตยและเป็นการส่งผ่านที่ถูกนำมาปรับใช้ในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ด้วย โดยในทางรัฐศาสตร์แล้วเรื่องคลื่นประชาธิปไตยโดยเป็นข้อเสนอของ ฮัน ดิงตัน (Huntington) ใน ค.ศ.1991 โดยเป็นข้อเสนอที่ตอบสนองต่องานของฟูกูยามาที่อธิบายแนวโน้มกระบวนการสร้างประชาธิปไตยทั่วโลก ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยฮันดิงตันได้เสนอว่า ระหว่าง ค.ศ. 1974 และ ค.ศ. 1990 มีอย่างน้อย 30 ประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยและเพิ่มจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่าและทำให้เกิดยุคการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยและส่งผลให้เกิดคลื่นลูกที่สามของกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของโลก (Easay, 2019) ดังนั้นคลื่นของกระบวนการสร้างประชาธิปไตย คือ กลุ่มประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในทิศทางตรงกันข้ามในช่วงเวลานั้นด้วย ทั้งนี้ การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีข้อตกลงที่เพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินการทางการเมืองเพื่อสร้างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเมื่อรัฐบาลที่มีอำนาจนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนและเป็นการเลือกตั้งที่เสรีโดยปราศจากการแทรกแซง โดยพฤตินัยแล้วรัฐบาลเหล่านี้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของตนเองขึ้นมาใหม่ และเมื่อฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการได้รับการรับรองตามโครงสร้างของการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นใหม่และไม่ได้ใช้อำนาจร่วมกับโครงสร้างอื่นตามนิตินัย

การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้นสิ่งสำคัญ คือ การเปลี่ยนผ่านอาจมีการเริ่มต้นโดยไม่มีการสิ้นสุดตราบใดที่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ตามกลไกการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้มีอำนาจในการปกครองประเทศ โดยการเลือกตั้งนั้นต้องการเงื่อนไขการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม และมีเงื่อนไขเพียงพอสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับการเลือกตั้งที่ไม่เป็นการ

เปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยนั้นมักจะพบในกรณีที่ก่อนการเลือกตั้งรัฐนั้นปกครองในรูปแบบของเผด็จการทหาร ยกตัวอย่าง ในประเทศกัวเตมาลาในยุคทศวรรษที่ 1980 ต้องการให้มีการบรรลุถึงข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพ สถานการณ์จำเพาะสำหรับการสร้างรัฐบาลตามกลไกการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การตัดสินใจต่าง ๆ นั้นจะเป็นการตัดสินใจภายใต้ขอบเขตของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยสถาบันที่ยังดำเนินการอยู่จะต้องดำเนินการภายใต้หลักการประชาธิปไตย ทั้งนี้ผู้ที่มิอำนาจที่ไม่ได้มาจากกระบวนการประชาธิปไตยมักจะเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การนำไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีมาตรฐานที่ชัดเจน ว่าอะไรคือความจำเป็นอย่างแท้จริงสำหรับการเปลี่ยนผ่านที่สมบูรณ์ มาตรฐานเหล่านี้มีประโยชน์อย่างมาก ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นประชาธิปไตยของรัฐบาลเก่าที่ยึดลงหรือถูกล้มล้างลงและมีรัฐบาลชั่วคราวอยู่ในอำนาจซึ่งในขณะนั้นจะมีการเตรียมการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ถ้าการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยไม่ได้มีการกระทำอย่างรวดเร็วหรือเกิดความล่าช้าขึ้นรัฐบาลชั่วคราวอาจกลายเป็นรัฐบาลถาวรขึ้นมาได้

อย่างไรก็ตามคลื่นลูกที่สามนี้ในหลายภูมิภาคของโลก ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เกิดความล้มเหลวในกระบวนการสร้างประชาธิปไตย เช่น ในละตินอเมริกา ประสบปัญหา เกี่ยวกับกระบวนการสร้างประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1930, 1960 และในตอนต้นทศวรรษที่ 1970 ในทวีปยุโรประบอบประชาธิปไตยได้ถูกสร้างขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และต่อมาได้ประสบ ปัญหาในทศวรรษที่ 1920 และในตอนต้นทศวรรษที่ 1930 และผู้สังเกตการณ์เชื่อว่าลัทธิฟาสซิสต์หรือคอมมิวนิสต์ และระบอบการปกครองที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยจะกลายเป็นคลื่นในอนาคต แต่ในภาพรวมแล้วนับ แต่ค.ศ.1974 เป็นต้นมา ประเทศมากกว่า 50 ประเทศได้กลายเป็นประเทศที่ใช้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศในโลกที่สาม และประเทศหลายประเทศก็เป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่หลายประเทศก็ไม่สามารถปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ เช่น ในปากีสถาน เกิดการปฏิวัติขึ้นใน ค.ศ.1999 และประเทศซิมบับเวได้เกิดปัญหาในกระบวนการเลือกตั้งในค.ศ.2002 ส่วน ประเทศจีนและตะวันออกกลางไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของคลื่นประชาธิปไตยดังกล่าว (Philip, 2011) การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีข้อตกลงที่เพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินการทางการเมืองเพื่อสร้างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเมื่อรัฐบาลที่มีอำนาจนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนและเป็นการเลือกตั้งที่เสรีโดยปราศจากการแทรกแซง โดยพฤตินัยแล้วรัฐบาลเหล่านี้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของตนเองขึ้นมาใหม่ และเมื่อฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการได้รับการรับรองตามโครงสร้างของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นใหม่ และไม่ได้ใช้อำนาจร่วมกับโครงสร้างอื่นตามนิตินัย (วรวลัญช์ โจนพล, 2563)

ยกตัวอย่างการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยของประเทศสเปนและประเทศชิลีเป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านที่มีรูปแบบภายใต้สถานการณ์และปัจจัยในทางการเมืองโดยการเปลี่ยนผ่านจากระบอบเผด็จการทหารไปสู่ระบอบประชาธิปไตยของสเปนและชิลีซึ่งการศึกษากฎการศึกษาของทั้งสองประเทศจะนำไปสู่การศึกษาสำรวจและระบุการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยจากระบอบเผด็จการทหารไปสู่ประชาธิปไตยของไทย ซึ่งมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับกระบวนการเปลี่ยนผ่านของสเปนและชิลีอันนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอประยุกต์ใช้กับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับบทบาทของสถาบันการเมืองที่สำคัญ ๆ และวิธีในการสร้างฉันทามติทางการเมืองในพื้นที่สังคมการเมืองที่มีความแตกแยกในกรณีของไทย โดยนำเอาบทเรียนของประเทศทั้งสองที่มีสภาพปัญหาและความขัดแย้งที่คล้ายคลึงกันกับกรณีของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทยในอนาคต โดยการนำเสนอกระบวนการและรูปแบบของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจของสถาบันการเมืองและการปฏิรูปการเมืองผ่านกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้ง การลงประชามติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มนตรี กนกवार, 2560)

รัฐธรรมนูญใหม่ต้องมีเครื่องมือกระตุ้นประชาชนให้ลุกขึ้นมาเป็น “พลเมือง” เกิดสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ยกสมัชชาเป็นหนึ่งในตัวอย่างปฏิบัติการประชาธิปไตย ยืนยันรูปแบบประชาธิปไตย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมแต่ละประเทศ การปฏิรูประบบสุขภาพกับปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตย เป็นเรื่องที่ต้องมุ่งเป้าพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่เป็นฐานรากของสังคมให้สำเร็จสิ่งสำคัญต้องสร้างเสริมพลังเครือข่ายพลเมืองสอดคล้องกับกระบวนการยกย่องรัฐธรรมนูญที่จัดทำอยู่เสริมสร้างเครือข่ายพลังพลเมืองให้เติบโตมากขึ้นใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง มุ่งทำงานชุมชนท้องถิ่นที่เป็นฐานรากของสังคม โดยใช้พลังพลเมืองที่มีอยู่ทั่วประเทศ และการพัฒนาเครื่องมือทางสังคมไทยที่เน้นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นำสู่สังคมสุขภาวะที่ต้องการเครื่องมือสาธารณะใหม่ ๆ มาใช้ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565)

ปัจจุบันปัญหาความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงจากระบอบเผด็จการไปสู่ประชาธิปไตย คือ การเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนผ่าน การสิ้นสุดของระบอบเผด็จการ การสร้างและการจัดการเรื่องถ่ายโอนอำนาจ และการสร้างเสถียรภาพและกระบวนการทางสถาบันของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนผ่านนั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างเงื่อนไขในการล่มสลายของระบอบเผด็จการ ประกอบกับการออกแบบโครงสร้างสถาบันการเมืองใหม่และสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องและสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปัญหาของการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยคือการที่ไม่สามารถทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และฝังรากลึกกลงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชน การแก้ไขปัญหาการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย คือ การพยายามสร้างให้ประชาธิปไตยอยู่ในสังคมกับการสร้างความเป็นสถาบัน และการสร้างวัฒนธรรมพลเมือง (วรวลัญช์ วิจารณ์พล, 2563) ไม่มีระบอบการปกครองใน

ระบอบอื่นที่ไม่ใช่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะสามารถสร้างเข้มแข็งได้ ไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยแบบเหี้ยม ประชาธิปไตยแบบผสมที่มีสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยร่วมกับสถาบันที่ไม่เป็นประชาธิปไตย โดยการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยเท่านั้นที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยได้ ดังนั้นเงื่อนไขสามประการดังกล่าวเป็นพื้นฐานของรัฐได้มีการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยได้แล้วเท่านั้น และรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะสร้างเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยได้ ทุกฝ่ายจะยอมรับในกติกาและกลไกของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและใช้หลักเกณฑ์นี้ในการต่อสู้กัน โดยไม่พยายามล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ต้องส่งเสริมไม่ให้เกิดความความรุนแรงทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Larry and Marc, 2001) การเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองของประเทศไปสู่ระบบประชาธิปไตย มีบทบาทเข้มแข็งขึ้น การคอร์รัปชันได้ขยายตัวออกไปในหมู่นักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง นักการเมืองไม่น้อยจำเป็นต้องแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงข้าราชการ มีการทุจริตในเชิงนโยบาย มีผลประโยชน์ส่วนตัวทับซ้อนกับส่วนรวม ตลอดจนการเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของ จนทำให้เกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้งในสังคมไทย เกิดปัญหาการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย (John Girling, 1997, p. 71)

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนมุ่งนำเสนอการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยของไทย ได้แก่การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน แนวทางการศึกษาการสร้างเสริมเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย สถาบันการเมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทย ดังนี้

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ เป็นการให้ความสำคัญต่อความเป็นสถาบันที่สำคัญ รัฐธรรมนูญที่ส่งผลให้เกิดการปกครองที่เน้นให้มีการควบคุมการใช้อำนาจทางการเมืองเป็นประชาธิปไตยที่เน้นการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งระหว่างสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ ได้แก่

1. การคัดสรรผู้นำการเมือง
2. การกำหนดนโยบายสาธารณะ
3. ความมั่นคงภายในการป้องกันประเทศจากภัยภายนอก
4. การจัดองค์การในกองทัพ
5. การสร้างหน่วยงานพลเรือนที่เชี่ยวชาญความมั่นคง
6. การวางแผนการป้องกันประเทศตามทีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

7. ปลุกฝังความเป็นทหารอาชีพ

9. สร้างพรรคการเมืองให้มีประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง

10. การสร้างฉันทามติทางการเมืองต้องมาจากทุกฝ่าย และมีพรรคการเมืองเป็นกลไกสำคัญ (มนตรี กนกवार, 2563)

ประชาธิปไตยในทุกสังคมมักจะเริ่มต้นจากขั้นการเปลี่ยนผ่านมาสู่ระบอบประชาธิปไตย จนถึงขั้นการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง ก่อนที่สังคมนั้นจะกลายเป็นสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ขั้นการเปลี่ยนผ่านเป็นช่วงของการล้มเลิกระบอบเก่าและสถาปนาระบอบใหม่ขึ้นในสังคม การต่อสู้ขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในระยะนี้มักจะเป็นปัญหาว่าสังคมนั้นจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปในทิศทางใด การเปลี่ยนผ่านจะประสบความสำเร็จหากสังคมดังกล่าวตกลงยอมรับระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองใหม่ (Doorenspleet & Kopecky, 2008) ด้วยเหตุนี้การปฏิรูปการเมืองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศประชาธิปไตยใหม่ ความเข้มแข็งและยั่งยืนของระบอบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้เมื่อภาคีการเมืองและสถาบันของระบอบการปกครองนี้สามารถหยั่งรากลึกกลงไปในสังคมและระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงจนกลายเป็น “เพียงเกมเดียวที่เล่นกันอยู่ในสังคม” นั่นคือ ประชาธิปไตยพัฒนาไปจนถึงขั้นที่ไม่มีใครในบรรดากลุ่มทางการเมืองที่สำคัญต้องการโค่นล้มระบอบการปกครองนี้ ขณะเดียวกันคนส่วนใหญ่ในสังคมต่างก็เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะต้องเป็นไปตามกระบวนการประชาธิปไตยเท่านั้น และนอกจากนั้น ผู้มีบทบาททางการเมืองทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ทหาร หรือกลุ่มประชาสังคมล้วนแต่เคยชินกับการยุติข้อขัดแย้งตามกฎกติกาที่มีอยู่ (Linz & Stephan, 1996)

ระบอบประชาธิปไตยได้กลายเป็นสถาบันที่คนส่วนใหญ่ยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบอบการปกครองดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็เป็นกติกาทางการเมืองที่ถือปฏิบัติกัน หากสังคมไทยจะปฏิรูปการเมืองเพื่อพัฒนาระบอบเสรีประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและยั่งยืนอย่างแท้จริง การผลักดันให้หลักการและกลไกของเสรีประชาธิปไตยสามารถทำหน้าที่อย่างครบถ้วนและได้ผล มิฉะนั้นสังคมไทยก็จะจมปลักอยู่กับวิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ ตามหลักการของประชาธิปไตยสมัยใหม่ รัฐบาลไม่เพียงจะต้องมาจากการเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากเท่านั้น แต่จะต้องใช้อำนาจอย่างรับผิดชอบภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกด้วย

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน จะต้องมีการเลือกตั้งโดยประชาชนมีอำนาจในการปกครอง และในการเลือกตั้ง ประชาชนจะต้องมีอิสระในการตัดสินใจในการสร้างประชาธิปไตย ส่วนผู้สมัครก็ต้องมีเสถียรภาพที่มั่นคงหาเสียง ผู้สมัครทุกคนจะต้องได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการนำเสนอนโยบายต่อประชาชน ต้องมีสถาบันที่

สามารถตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการสร้างคุณภาพประชาธิปไตยและเสถียรภาพยั่งยืน (มนตรี กนกवार, 2563) ความมีเสถียรภาพทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต้องพิจารณาถึงคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืนตามหลัก ดังนี้

1. หลักอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชน
2. หลักการปกครองโดยระบบกฎหมายที่เป็นธรรม หรือหลักนิติธรรม
3. หลักการเคารพต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนพลเมือง
4. หลักการคานอำนาจ/การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหาร โดยภาคประชาชน

สามารถคัดค้านตรวจสอบ รวมทั้งเสนอให้มีการถอดถอนเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้แทนที่มีพฤติกรรมไม่ชอบธรรมได้ (วิทยากร เชียงกุล, 2557)

กลไกการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน คือ การปกครองโดยประชาชนให้เกิดความมั่นคง การสร้างเสถียรภาพประสิทธิภาพ การสร้างความชอบธรรม และสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งแก่ประเทศชาติ (ทวี สุรฤทธิกุล, 2561) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืนนั้นอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาจะมีความมั่นคงและเข้มแข็ง ต้องอาศัยพรรคการเมืองในการบริหารจัดการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองทำผิดกฎหมายหรือ ถูกเสี่ยงต่อการถูกยุบพรรคตลอดจนกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองไทยพรรคการเมืองต้องมีบทบาทในการจัดตั้งรัฐบาล มีบทบาทในการสร้างประชาธิปไตย คุณภาพ และเสถียรภาพยั่งยืน รักษากระบวรรัฐสภาให้มีความมั่นคงเข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยรวมทั้งมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการเปลี่ยนผ่านรัฐบาล (วิทยา จิตนุพงศ์, 2560) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน คือ ประชาชนต้องมีความอยู่ดีกินดี มีสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน มีกฎหมายที่เป็นธรรมแก่ประชาชน มีความชอบธรรม ไม่ใช่อำนาจรัฐราชการแทรกแซงองค์กรอิสระ หรือยุบพรรคการเมืองใหญ่ฝั่งตรงข้ามเพื่อการสืบทอดอำนาจ มีการวางแผนการบริหารของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ มีหัวหน้า คณะรัฐบาลที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเสียสละ และมุ่งมั่นเพื่อทำงานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ การบริหารงานโปร่งใส ใช้หลักธรรมาภิบาล ประชาชนมีความเชื่อมั่น ไว้วางใจในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืนแห่งประชาธิปไตย (สมชาย ชูเมือง, 2565)

แนวทางการศึกษาการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย

แนวทางการศึกษาเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยสู่ความเข้มแข็ง มีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่

1. ควรพัฒนากระบวนการการปกครองระบอบเผด็จการมาสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย (Karla Lopez, 2019)
2. ควรศึกษาโครงสร้างทางการเมืองหรือสังคมที่ชัดเจนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย

3. ควรศึกษาผลกระทบของสถาบันที่มีต่อการก่อรูปนโยบายและรูปแบบของการกระทำทางการเมือง เพื่อวางแผนสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย (นฤมล อนสุนนสิทธิ์พัฒนา และ อีรพงศ์ ไชยมังคละ, 2564)

4. ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพลังทางการเมืองต่าง และเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายผลลัพธ์ของการเปลี่ยนผ่านการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย (Huntington, 1991; Scott, 1986; Donald, 1987; วรวัณษ์ โรจนพล, 2563)

5. ควรศึกษากระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย และปัจจัยที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของประชาธิปไตย

6. เดวิด คอลลิเออร์ (David Collier) ได้เสนอแนวทางในการศึกษาการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยไว้ 3 แนวทางการศึกษาด้วยกัน คือ 1) แนวทางที่มีตัวแสดงเป็นศูนย์กลาง แนวทางในการศึกษานี้ให้ความสนใจไปที่ความเต็มใจอย่างมีนัยยะสำคัญของตัวแสดงที่มีบทบาทภายในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 2) แนวทางที่มีเหตุการณ์เป็นศูนย์กลาง แนวทางในการศึกษานี้ให้ความสนใจไปที่การเลือกตั้งหรือสถาบันรัฐธรรมนูญ 3) แนวทางเชิงสถาบัน แนวทางในการศึกษานี้ให้ความสนใจไปที่ระดับของความเป็นสถาบันต่าง ๆ รวมถึงให้ความสนใจไปที่ช่วงระยะเวลาของสถาบันทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาใหม่ และขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความหมายภายในสถาบันทางการเมืองใหม่เหล่านั้น แต่อย่างไรก็ตามไม่มีแนวทางการศึกษาใดเพียงแนวทางการศึกษาเดียวที่เพียงพอต่อการอธิบายการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย เนื่องจากในปรากฏการณ์หนึ่งต่างมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงสถาบัน และเหตุการณ์ (Juan & Alfred, 2019; วรวัณษ์ โรจนพล, 2563)

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย

บทบาทสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยต้องยึดหลักในการนำการเปลี่ยนผ่าน 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านที่รัฐมีบทบาทนำสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย การเปลี่ยนผ่านรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อรัฐมีอำนาจอยู่ในขณะนั้น มีบทบาทนำการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย

2. การเปลี่ยนผ่านผ่านการเจรจาต่อรองระหว่างรัฐบาลกับสังคม การเปลี่ยนผ่านรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อมีการเจรจาต่อรอง การร่วมกันกระทำการระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับสังคมเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการที่เกิดขึ้นในรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นเป็นวงจร คือ เกิดการประท้วง การปราบปราม ก่อนที่จะถึงขั้นเจรจาต่อรอง

3. การเปลี่ยนผ่านที่กลุ่มสังคมต่อต้าน รูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มสังคมต่อต้านมีบทบาทนำการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการที่มีอยู่เดิมถูกล้มล้างไป โดยกระบวนการในการเกิดการเปลี่ยนผ่าน รูปแบบนี้จะมี 3 ขั้นตอนหลักด้วยกัน คือ 1) การต่อสู้ของ

กลุ่มต่อต้านเพื่อล้มล้างระบอบเผด็จการเดิม 2) การที่ระบอบการปกครองเดิมถูกล้มล้างโดย สมบูรณ์ และ 3) กระบวนการของการสร้างความเข้มแข็งประชาธิปไตย (วรวลัญช์ โรจนพล, 2563)

สถาบันการเมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทย

สถาบันการเมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทย เป็น กระบวนการที่พยายามเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่ได้รับการวิเคราะห์กันมากที่สุด สถาบันทางการเมืองถือเป็นกลไกสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเทศที่กำลังพัฒนาที่ต้องการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งเป็นรากฐานในการ ปกครอง เพราะภายใต้สถานการณ์ของความเป็นกลไกทางการเมืองย่อมเกี่ยวพันกับการพัฒนาทางการเมือง (Political development) ไปพร้อมกันด้วยสถาบันทางการเมืองของไทย อาทิ รัฐบาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง รัฐสภา และศาล เป็นต้น ล้วนถือเป็นกลไก สำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย (Democratization) และได้สะท้อนถึงภาพของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง กระทั่งอาจสรุป เป็นตัวแบบเพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเมืองไทยผ่านกระบวนการทางการเมืองที่มีสถาบันทางการเมืองเหล่านี้แสดงบทบาทเดิม ๆ หรือคล้ายคลึงจากที่เคยปฏิบัติกันมาอยู่เสมอ (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2557)

สมภพ ระวังทุกข์ (2564) กล่าวว่า รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุด ปัจจุบันเป็น ฉบับที่ 20 คือ รัฐธรรมนูญ 2560 โดยบัญญัติให้มีสถาบันทางการเมืองประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ องค์การรัฐสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่าย บริหาร คือ รัฐบาล ฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า รวมทั้งองค์การ ของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย และฝ่ายตุลาการ ได้แก่ องค์การศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ควบคุมบังคับให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีองค์การอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งองค์การตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์การอัยการ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็น สถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการ ปกครองจากการมีผู้ปกครองคนเดียว คือ พระมหากษัตริย์ หรือเรียกที่ว่า ระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎรได้ยึดอำนาจ จากรัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 การเมืองการปกครองไทยจึงได้นำการ ปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 โดยเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประเทศ

อังกฤษ ซึ่งมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่า รัฐธรรมนูญ และถือเป็นกฎหมายสูงสุด ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 20 คือ รัฐธรรมนูญ 2560 โดยบัญญัติให้มีสถาบันทางการเมือง ประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ องค์การรัฐสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและ ตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาล ฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐบาล ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า รวมทั้งองค์การของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย และฝ่ายตุลาการ ได้แก่ องค์การศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมบังคับให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีองค์กรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งองค์การตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์การอัยการ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จากเสียงส่วนใหญ่ด้วยการเลือกตั้ง โดยมีกฎเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ส่วนสถาบันทางการเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญ 2560 ได้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติ คือองค์การรัฐสภาประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ฝ่ายบริหารคือองค์การรัฐบาล ประกอบด้วยราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ฝ่ายตุลาการคือ องค์การศาล ประกอบด้วยศาลยุติธรรม ศาลปกครองศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ และ องค์การอิสระ คือคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ เป็นสถาบันทางการเมืองไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ 2560

สรุป

การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยของไทย ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยที่เน้นให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ เน้นให้มีการควบคุมการใช้ อำนาจทางการเมืองเป็นประชาธิปไตยที่เน้นการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ระหว่างสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ในระบอบประชาธิปไตย ผลักดันให้หลักการและกลไกของ เสรีประชาธิปไตยสามารถทำหน้าที่อย่างครบถ้วน รัฐบาลไม่เพียงจะต้องมาจากการเลือกตั้ง โดยเสียงข้างมากเท่านั้น แต่จะต้องใช้อำนาจอย่างรับผิดชอบภายในขอบเขตของกฎหมายโดย ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้แก่ การคัดสรรผู้นำการเมือง การกำหนดนโยบาย สาธารณะ ความมั่นคงภายในการป้องกันประเทศจากภัยภายนอก การจัดองค์การในกองทัพ การสร้างหน่วยงานพลเรือนที่เชี่ยวชาญความมั่นคง การวางแผนการป้องกันประเทศตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ปลูกฝังความเป็นทหารอาชีพ และสร้างพรรคการเมืองให้มีประชาธิปไตยที่ เข้มแข็ง 2) การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในการสร้างคุณภาพและเสถียรภาพยั่งยืน เน้นให้

ประชาชนต้องมีความอยู่ดีกินดี มีสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน มีกฎหมายที่เป็นธรรมแก่ประชาชน มีความชอบธรรม 3) แนวทางการศึกษาการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย ควรพัฒนา กระบวนการปกครองระบอบเผด็จการมาสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย และ ควรศึกษาโครงสร้างทางการเมืองหรือสังคมที่ชัดเจน 4) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตย เน้นบทบาทสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยต้องยึดหลักในการนำการ เปลี่ยนผ่าน 5) สถาบันการเมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่เข้มแข็งของไทย เน้นการ พัฒนาประชาธิปไตยให้ยั่งยืนภายใต้กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยซึ่งเป็นสถาบันทาง การเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่ รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อาทิ รัฐบาล องค์การอิสระตาม รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง รัฐสภา และศาล เป็นต้น

แหล่งอ้างอิง

- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2557). ความเป็นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภาไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 3(1), 33-44. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/225670>
- ทวี สุรฤทธิกุล. (2561). *เสถียรภาพ ประสิทธิภาพ ความชอบธรรม*. สยามรัฐออนไลน์. <https://siamrath.co.th/n/34841>
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และธีรพงศ์ ไชยมังคละ. (2564). วิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองของไทย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 9(1), 1-10. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/243359>
- พระครูรัตนสุตาภรณ์. (2561). ประชาธิปไตยภายใต้กระแสยุคเปลี่ยนผ่านอำนาจการเมืองการบริหารไทย ในยุครัฐบาล คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.). *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(2), 59-68. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/247298>
- มนตรี กนกवार. (2560). *การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย: บทเรียนจากสเปนและชิลี หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย*. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- วรวัณฐ์ โรจนพล. (2563). *การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยและการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยา จิตนุกพงศ์. (2560). ความมั่นคงทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 8(2), 280-287. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/97959>
- วิทยากร เชียงกุล. (2557). ปฏิรูปประเทศ เศรษฐกิจ-การเมือง. บั๊ค ด็อท คอม.

- สมชาย ชูเมือง. (2565). เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลพลเรือน. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 23(1), 337.
- สมภพ ระวังทุกข์. (2564). การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 26(2), 205-215.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/253245>
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). *การพัฒนาเครื่องมือทางสังคมไทยที่เน้นประชาธิปไตย*. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- Donald, F. (1987). *Experiential Approach Organization*. Macmillan.
- Doorenspleet, R., & Kopecky, P. (2008). Against the Odds: Deviant Cases of Democratization. *Democratization*, 15(4), 697-713.
- Easay. (2019). *Approaches to democratic transition: The Concept of Wave*.
<http://www.essay.uk.com/essays/politics/approaches-democratic-transition-concept-wave>
- Huntington, S. P. (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. University of Oklahoma Press.
- John, Girling. (1997). Thailand in Gramscian Perspective. *Pacific Affairs*, 5(7) : 385-403.
- Juan J. L., & Alfred Stepan. (2019). Problems of democratic transition and consolidation: Southern Europe, South America, and post-communist Europe. Baltimore: Johns Hopkins Univ. Press.
- Karla López de Nava. (2019). Economic Development, Elite Behavior and Transitions to Democracy. Retrieved From www.stanford.edu.
- Larry, Diamond and Marc, F. (2001). *Democratisation in Africa*. USA: The African Studies Centre.
- Linz, Juan and Alfred, S. (1996). Toward Consolidated Democracy. *Journal of Democracy*, 7(2), 14-33.
- Paul, B., & Joe, C. (2014). *Encyclopedia of Democratic Thought*. Routledge, an Imprint of Taylor & Francis Books.
- Philip, G. (2011). *Democracy and democratization*. University of London International Programmes Publications Office.
- Scott, M. (1986). *Transitions through Transaction: Democratization in Brazil and Spain*. Westview.